

Тернопільська обласна рада
Управління освіти і науки Тернопільської облдержадміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія
ім. Тараса Шевченка

Кафедра теорії і методики дошкільної та початкової освіти

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор з навчальної роботи

М.Б. Боднар

М.Б. Боднар

« 30 » *Січня* 2018 р.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИКОНАННЯ КУРСОВИХ РОБІТ З ПЕДАГОГІКИ ДОШКІЛЬНОЇ, ПСИХОЛОГІЇ ДИТЯЧОЇ ТА МЕТОДИК ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
галузь знань 01 Освіта / Педагогіка
спеціальність 012 Дошкільна освіта
освітньо-професійна програма Дошкільна освіта

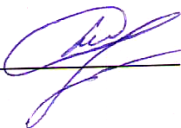
Кременець – 2018

Фасолько Т. С., Онищук І. А. Методичні рекомендації щодо виконання курсових робіт з педагогіки дошкільної, психології дитячої та методик дошкільної освіти. Кременець, 2018.с.

Розробники: Фасолько Тктяна Степанівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики дошкільної та початкової освіти;
Онищук Ірина Анатоліївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики дошкільної та початкової освіти.

Затверджено на засіданні кафедри теорії і методики дошкільної та початкової освіти.
Протокол № 1 від серпня 2018 року.

Завідувач кафедри

к.пед.наук, доцент Т. С. Фасолько

ЗМІСТ

Пояснювальна записка **4**

Розділ 1. Загальна характеристика курсових робіт з педагогіки, психології, методик дошкільної освіти

1.1. Планування та вимоги до виконання курсових робіт з педагогіки, психології, методик дошкільної освіти	5
1.2. Опрацювання літературних джерел	9
1.3. Загальні вимоги до оформлення курсової роботи	11
1.4. Підготовка і захист курсових робіт	24

Розділ 2. Структура й оформлення курсової роботи

2.1. Структурні частини курсової роботи і правила щодо їх написання та оформлення	25
2.2. Критерії оцінки кваліфікаційної роботи	34

Пояснювальна записка

Курсові роботи з педагогіки дошкільної, психології дитячої, методик дошкільної освіти - це один із підсумкових видів навчальної роботи, що здійснюється у формі проміжного узагальненого контролю після вивчення одного чи декількох навчальних курсів з педагогіки, психології, методик дошкільної освіти. Вони виконуються студентами самостійно під керівництвом досвідченого викладача і мають показати їх уміння організувати і планувати самостійну навчально-дослідну роботу, рівень оволодіння основами теоретичних знань і методами емпіричного дослідження.

Основне їх завдання - виявити вміння студентів застосовувати теоретичні знання на практиці, ставити та вирішувати пізнавальні задачі. Виконуючи курсові роботи, студенти мають продемонструвати знання правил проведення наукового дослідження й оформлення його результатів.

Методичні рекомендації розроблені у відповідності до вимог галузевої компоненти стандартів вищої освіти з підготовки фахівців спеціальності „*Дошкільна освіта*” і містять основні вимоги, які висуваються до змісту та оформлення курсової роботи, організації її виконання, порядку захисту та оцінювання.

Виконання курсової роботи студент набуває компетентностей.

Загальні.

Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями та застосовувати їх у практичних ситуаціях.

Здатність володіти державною мовою як усно, так і письмово

Здатність спілкуватися іноземною мовою.

Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми, що виникають в процесі професійної діяльності.

Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Спеціальні.

Здатність проектувати і провадити освітній процес із врахуванням сучасного сталого розвитку суспільства та рівня розвитку особистості дитини раннього і дошкільного віку.

Здатність діагностувати і оцінювати рівень розвитку, досягнення і освітні потреби особистості дитини раннього і дошкільного віку.

Здатність створювати психолого-педагогічні умови для саморозвитку і самореалізації суб'єктів освітнього процесу та реалізовувати професійно-педагогічну діяльність в умовах відкритого освітнього середовища закладу освіти.

Здатність використовувати основи теорії і методології освіти в професійно-педагогічній діяльності.

Здатність трансформувати і впроваджувати у власній професійній діяльності передовий педагогічний досвід у галузі освіти.

Здатність проектувати і провадити науково-дослідницьку діяльність в професійній сфері.

Здатність освоювати ряд навчальних та оцінювальних освітньо-педагогічних стратегій і розуміння їх теоретичних основ.

Програмні результати навчання.

Продемонструвати знання галузевого законодавства та нормативно-інструктивних матеріалів у сфері дошкільної освіти.

Розуміти і визначати педагогічні умови, закономірності, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби дошкільної освіти.

Продемонструвати сучасні уявлення про зміст навчальної компетенції та її гностичного, виховного, розвивального, планувального, організаційного, контролюючого та діагностичного компонентів.

Використовувати навички, що були сформовані й розвинуті під час вивчення дисциплін професійної практичної підготовки.

Здійснювати критичний аналіз теоретичної та методичної літератури в галузі дошкільної освіти.

Обґрунтовувати вибір ефективних методів і прийомів для реалізації навчально-виховного процесу та завдань наукових досліджень в галузі дошкільної освіти.

Здійснювати науково-дослідну і методичну діяльність в сфері дошкільної освіти.

Ефективно використовувати новітні освітні технології, програмне забезпечення й сучасні технічні засоби навчання, створювати блоги, флеш-анімації, презентації, буклети.

Демонструвати навички публічної етичної поведінки.

РОЗДІЛ 1

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КУРСОВИХ РОБІТ З ПЕДАГОГІКИ ДОШКІЛЬНОЇ, ПСИХОЛОГІЇ ДИТЯЧОЇ, МЕТОДИК ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

1. 1. Планування та вимоги до виконання курсових робіт з педагогіки дошкільної, психології дитячої, методик дошкільної освіти

Вимоги до виконання курсових робіт

Виконання курсових робіт з педагогіки дошкільної, психології дитячої, методик дошкільної освіти - ефективний засіб удосконалення підготовки спеціалістів у галузі педагогічної освіти, зокрема, майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів. Робота студента над темою роботи пов'язана з поглибленим вивченням психолого-педагогічної теорії, приведенням в систему раніше набутих знань і доповнення їх в процесі практичного вирішення поставленої проблеми, формуванням та розвитком навичок дослідження, експериментування і самостійної роботи.

Виконання курсових робіт є заключним етапом вивчення студентами певного навчального курсу. Його цілі: систематизація, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань з курсу в цілому; застосування цих знань при вирішенні конкретних психолого-педагогічних завдань; закріплення навичок самостійної роботи і оволодіння методиками та методами дослідження; визначення рівня підготовленості студентів до самостійної роботи.

Підготовка і захист курсових робіт органічно входять у зміст освіти майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів, а виконання забезпечує поглиблення і розширення знань у сфері певної психолого-педагогічної і методичної проблеми, сприяє набуттю теоретичних знань, практичних умінь, удосконаленню навичок самостійної роботи, творчої діяльності і наукових досліджень, включаючи вивчення і узагальнення передового педагогічного досвіду, літературне оформлення результатів виконаної роботи.

Підготовка та виконання курсових робіт організовується викладачем, який веде певний навчальний курс. Провідними викладачами визначається тематика робіт, яка кожного року поновлюється і затверджується кафедрою та Вченою радою академії (факультету). При виборі тематики необхідно враховувати її відповідність рівню розвитку сучасної педагогічної науки, традиційно сформованим на кафедрі (інституті, факультеті) напрямкам наукових досліджень, наявним умовам забезпечення студентів кваліфікованим науковим керівництвом та реальним умовам можливостей студентів для її виконання.

Тематика курсових робіт, наведена у цій брошурі, є орієнтовною як за змістом, так і за формулюванням. Деякі із вказаних тем, по суті, мають проблемний характер, дослідження їх не вичерпується рамками однієї роботи. Студентам надається можливість з допомогою своїх наукових керівників уточнювати формулювання обраних тем з урахуванням можливостей та інтересів кожного студента.

До курсової роботи ставиться ряд вимог, основні з яких:

- актуальність тематики, відповідність її сучасному етапу і перспективам розвитку психолого-педагогічної науки, практичним завданням виконання роботи;
- вивчення і критичний аналіз наукової літератури з обраної теми дослідження;
- аналіз і характеристика історії дослідження проблеми, її сучасного стану, а також передового психолого-педагогічного досвіду;
- чітке визначення мети, об'єкту, предмету, завдань і методів дослідження, опис і аналіз проведених автором емпіричних досліджень;
- узагальнення отриманих теоретичних і практичних результатів дослідження, обґрунтування висновків і, по можливості, формулювання психолого-педагогічних рекомендацій.

Планування курсових робіт

Отримавши завдання керівника, студент починає працювати над обраною проблемою. Враховуючи наведений у завданні перелік основних питань, які необхідно вирішити, на основі попереднього знайомства з літературними джерелами і аналізу наявних відомостей з теми, студент формулює - мету, об'єкт, предмет, гіпотезу і завдання дослідження, складає календарний план її виконання. **Мета** будь-якого дослідження визначає головний напрям вирішення поставленої проблеми, в **завданнях** ця мета конкретизується. Чітке уявлення мети і завдань дає правильний орієнтир для виконання роботи. Календарний план встановлює логічну послідовність, черговість і терміни виконання окремих етапів роботи у відповідності з певними вимогами до завдання. Терміни, як правило, визначаються самим студентом з врахуванням конкретних умов (особливості теми, мети, завдань; бюджету часу, заданого терміном здачі виконаної роботи, характеру і повноти опрацювання першоджерел до теми; обсягу попередньо вже виконаної роботи, складності застосованої методики та методів дослідження) і коректуються керівником.

Практика підтверджує доцільність складання такого плану. Він дисциплінує виконавця; лімітує час, відведений на підбір літератури, ознайомлення з досвідом роботи з даної проблеми, організацію і проведення спостережень, постановку експериментів, аналіз і обробку отриманих результатів, підведення підсумків, літературне і технічне оформлення курсової роботи та підготовку її до захисту; полегшує контроль і самоконтроль за ходом виконання роботи.

План курсової роботи складається на початку роботи над темою або на першому етапі, одночасно з підбором літературних джерел, він розкриває зміст роботи і послідовність його викладу. Перший варіант плану не обов'язково повинен бути кінцевим: в подальшому він може частково змінюватися; окремі розділи його можуть бути розширені, конкретизовані, уточнені і доповнені, викладені в новому формулюванні. План стає основою написання тексту курсової роботи, оскільки він відображає її основні розділи.

У плані роботи, поряд з характеристикою її змісту, раціонально визначити і *методи*, за допомогою яких будуть вирішуватися поставлені завдання. Найважливіші методи дослідження, які використовують студенти при виконанні курсових робіт з педагогіки дошкільної, психології дитячої, методик дошкільної освіти такі: вивчення літературних, архівних та інших джерел; вивчення досвіду роботи відомих педагогів; спостереження і самоспостереження; різні види експерименту; методи опитування; метод експертних оцінок, вивчення продуктів діяльності досліджуваних; статистичні методи обробки кількісних результатів, якісна інтерпретація отриманих даних та ін.

Найбільш продуктивним є комплексне застосування цих методів, хоча в залежності від особливостей дослідження, специфіки предмета і конкретних умов окремі методи можуть переважати.

1.2. Опрацювання літературних джерел

Курсова робота виконується на основі глибокого вивчення психолого-педагогічної літератури та літератури за спеціальністю (підручників, навчальних посібників, хрестоматій, монографій, періодичної літератури, журналів, нормативної літератури - як вітчизняних так і зарубіжних видань).

При першому ознайомленні з літературою, за складеним списком, рекомендується проглянути збережені записи матеріалів з питань, які стосуються обраної теми (конспекти, тези, реферати, доповіді, та ін.), відновивши в пам'яті їх зміст.

Для складання бібліографії до курсової роботи, використовуються наявні в бібліотеках систематичні каталоги, в яких назви книг розташовані за галузями знань; алфавітні каталоги, в яких картки та книги розташовані в алфавітному порядку; предметні каталоги, які включають назви творів за конкретними проблемами і спеціальностями; різні бібліографічні довідкові видання (показники за окремими темами і розділами); зноски і посилання у

підручниках, монографіях, енциклопедичних словниках та ін. Для підбору періодичної літератури необхідно звертатися до покажчиків статей, опублікованих протягом календарного року, які розміщені в кінці останнього номеру журналу за кожний рік видання.

Керуючись складеним списком літературних джерел, приступайте до їх вивчення. Початковий етап роботи з літературою - загальне знайомство зі змістом книг і статей за темою. Важливо знати і порядок вивчення літератури. В більшості випадків починають знайомство з роботами більш загального характеру, а потім переходять до джерел, де дана проблема висвітлюється більш конкретно, хоча можливі й винятки. Найчастіше вивчення літературних та інших джерел проводиться в історико-хронологічному порядку, але інколи доцільніше ознайомитися з новими публікаціями, щоб мати можливість об'єктивніше оцінити історичний аспект постановки проблеми.

При першому прочитанні книг і статей, з якими автор роботи знайомий поверхово або не знайомий зовсім, з'ясовується їх зміст, структура, підсумки, висновки. Звертається увага на наведені в них списки літератури, перш за все на те, що характеризує найновіші досягнення науки в даній сфері, передовий досвід. Щоб полегшити подальшу роботу, студент має скласти бібліографічні картки літературних джерел, з якими він буде працювати. Для цього використовуються спеціальні бланки (такі як в бібліографічних каталогах) чи невеликі листки цупкого паперу. Існують загальноприйняті правила опису джерел в списках літератури з єдиною пунктуацією і скороченнями. Цих правил необхідно дотримуватися і при складанні бібліографічних карток.

Після такого попереднього ознайомлення з літературними джерелами і складанням власної бібліографічної картотеки з теми слід ґрунтовніше вивчити наукові джерела. Послідовність глибокого вивчення літератури студенту допомагає визначити керівник. При повторному читанні виділяється головна думка і основні положення роботи, здійснюється їх аналіз і осмислення. Крім того необхідно вести записи прочитаного, обов'язковими вимогами до яких необхідно вважати певну систему і невеликий обсяг.

При опрацюванні літератури зручно вести записи на спеціальних картках, де фіксується матеріал з якогось одного питання, знайдений у різних літературних джерелах. Він може поступово доповнюватися, замінюватися іншим тощо. Найбільш поширеними формами запису на картках є конспекти, тези, цитати, перелік цифрових даних і хронологічних відомостей. Але не потрібно занадто захоплюватися цитуванням літератури, бо це не сприяє самостійності мислення і суджень.

1.3. Загальні вимоги до оформлення курсової роботи

Курсова робота повинна містити: титульний аркуш; зміст; перелік умовних позначень (за необхідності); вступ; основну частину; висновки; список використаних джерел; додатки (за необхідності).

Титульний аркуш роботи. Титульний аркуш містить найменування вищого навчального закладу, де виконана робота; прізвище, ім'я, по батькові автора; назву роботи; шифр і найменування спеціальності; прізвище, ім'я, по батькові наукового керівника; місто і рік виконання.

Зміст. Зміст подають на початку курсової роботи. Він містить найменування та номери початкових сторінок усіх розділів, підрозділів та пунктів (якщо вони мають заголовки), зокрема вступу, основної частини, висновків до розділів, загальних висновків, додатків, списку використаної літератури та ін.

Перелік умовних позначень, символів, скорочень і термінів (за необхідності). Якщо в роботі вжито специфічну термінологію, а також використано маловідомі скорочення, нові символи, позначення і таке інше, то їх перелік може бути поданий в роботі у вигляді окремого списку, який розміщують перед вступом.

Перелік треба друкувати двома колонками, в яких зліва за абеткою наводять, наприклад, скорочення, справа - їх детальне розшифрування. Якщо в роботі спеціальні терміни, скорочення, символи, позначення і таке інше

повторюються менше трьох разів, перелік не складають, а їх розшифрування наводять у тексті при першому згадуванні.

Вступ. Актуальність теми. Розкриває сутність і стан наукової проблеми (завдання), її значущість, підстави та вихідні дані для розроблення теми, обґрунтування необхідності проведення дослідження. Далі подають загальну характеристику роботи в рекомендованій нижче послідовності.

Шляхом критичного аналізу та порівняння з відомими розв'язаннями проблеми (наукового завдання) обґрунтовують актуальність і доцільність роботи для розвитку відповідної галузі освіти, розв'язання проблем навчально-виховного процесу, тощо. Висвітлення актуальності не повинно бути багатослівним. Достатньо кількома реченнями висловити головне - сутність *проблеми* або *завдання*.

Обов'язково зазначають заклад (вуз, школа, дошкільний навчальний заклад тощо), на базі якого була виконана робота, а також роль автора у проведенні дослідження.

Мета і завдання дослідження. Формулюють мету роботи та завдання, які необхідно вирішити для розкриття теми, об'єкту, предмету дослідження.

Об'єкт дослідження — це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію й обране для вивчення. (Більш широке та загальне формулювання проблеми).

Предмет дослідження міститься в межах об'єкта й становить основну (більш конкретну) проблему дослідження.

Об'єкт і предмет дослідження співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та його частина, яка є предметом дослідження. Саме на нього спрямована основна увага студента, оскільки предмет дослідження визначає тему курсової роботи, визначеної на титульному аркуші як її назва.

Методи дослідження. Подають перелік використаних методів дослідження для досягнення поставленої в роботі мети. Перераховувати їх потрібно не відірвано від змісту роботи, а коротко та змістовно визначаючи, що

саме досліджувалось тим чи іншим методом. Це дасть змогу пересвідчитися в логічності та прийнятності вибору саме вказаних методів.

Значення одержаних результатів. У роботі, що має теоретичне значення, треба подати відомості про можливе наукове використання результатів досліджень або рекомендації щодо їх використання, а в роботі, що має прикладне значення — відомості про практичне застосування одержаних результатів або рекомендації, як їх використати.

Основна частина. Основна частина курсової роботи може складатися з розділів, підрозділів, пунктів. Кожний розділ починають з нової сторінки. Основному тексту кожного розділу може передувати передмова з коротким описом вибраного напряму й обґрунтуванням застосованих методів досліджень. У кінці кожного розділу формулюють висновки зі стислим викладенням наведених у розділі наукових теоретичних і практичних результатів, що дає змогу вивільнити загальні висновки від другорядних подробиць.

У розділах основної частини подають: огляд літератури за темою та вибір напрямів досліджень; виклад загальної методики й основних методів досліджень; експериментальну частину та методику досліджень; відомості про проведені теоретичні й (або) експериментальні, практичні дослідження; аналіз і узагальнення результатів досліджень.

В огляді літератури (**Розділ 1**) студент окреслює основні етапи розвитку наукової думки за проблемою свого дослідження. Стисло, з ґрунтовним аналізом, висвітлюючи роботи науковців (психологів, педагогів ін.) та практичних працівників, громадських і державних діячів, тощо, які мають публікації стосовно обраної проблеми дослідження, автор повинен назвати ті питання, що залишились невирішеними і, отже, визначити своє місце у розв'язанні проблеми. Бажано закінчити цей розділ коротким резюме стосовно необхідності проведення досліджень у даній галузі. Загальний обсяг огляду літератури не повинен перевищувати 60 % обсягу основної частини роботи.

У **другому розділі**, як правило, обґрунтовують вибір напряму досліджень, наводять методи вирішення задач і їх порівняльні оцінки, розробляють та

реалізують (констатуючий експеримент) загальну методику проведення досліджень. Також з вичерпною повнотою викладаються результати власних досліджень (формувальний експеримент, авторська тренінгова чи розвивальна програма) з висвітленням того нового, що автор вносить у розроблення проблеми. Студент повинен давати оцінку повноти вирішення поставлених завдань, оцінку достовірності одержаних результатів, їх порівняння з аналогічними результатами вітчизняних і зарубіжних праць, обґрунтування потреби додаткових досліджень.

Виклад матеріалу підпорядковують одній провідній ідеї чітко визначеній автором, відповідно до предмету дослідження.

Висновки. У висновках викладають найважливіші теоретичні та практичні результати, одержані в курсовій роботі, які повинні містити формулювання розв'язаної проблеми (завдань) дослідження, її значення для науки та практики, в рамках освітнього, навчально-виховного процесу тощо. Далі формулюють висновки та рекомендації щодо теоретичного й практичного використання здобутих результатів. У першому пункті висновків коротко оцінюють стан питання. Далі у висновках розкривають методи вирішення поставленої в роботі проблеми, завдань дослідження, їх практичний аналіз, порівняння з відомими розв'язаннями. Тобто, у висновках необхідно наголосити на якісних і кількісних показниках здобутих результатів, обґрунтувати достовірність результатів, викласти рекомендації щодо їх використання.

Список використаних джерел. Список використаних джерел слід розміщувати одним із таких способів: у порядку появи посилань у тексті або в алфавітному порядку прізвищ перших авторів чи заголовків (наприклад збірники). Бібліографічний опис джерел складають відповідно до чинних стандартів з бібліотечної та видавничої справи.

Додатки. Для повноти сприйняття виконаної роботи до додатків, за необхідності, доцільно вносити допоміжний матеріал: проміжні математичні доведення, формули та розрахунки; таблиці допоміжних цифрових даних; допоміжні ілюстрації.

Загальні вимоги до оформлення курсової роботи

Літературне оформлення курсової роботи є важливим елементом її виконання і одним із факторів, які враховуються керівником курсової роботи при її оцінці.

Перш за все звертається увага на змістову сторону викладу матеріалу, логічність і послідовність, повноту і репрезентативність, загальну грамотність і відповідність стандартам, а також зовнішнє оформлення титульної сторінки, тексту роботи і списку літератури та додатків.

До формулювання заголовків розділів, підрозділів і пунктів курсової роботи ставляться такі вимоги: стислість, чіткість і відсутність повторень; послідовне і точне відображення внутрішньої логіки змісту роботи.

Курсову роботу рекомендується виконувати спочатку в чорновому варіанті. Це дозволяє вносити в текст необхідні зміни і доповнення. Доцільно писати чернетку на окремих (бажано стандартних) листках з одного боку чітким і розбірливим почерком. На полях чи зворотному боці зможе робити доповнення чи зауваження науковий керівник. Писати чорновий варіант можна двома способами:

1. По мірі виконання окремих розділів роботи, необхідно кожний розділ описувати повністю, намагатися досягти завершеності, формулюючи висновки і здійснюючи перехід від одного розділу до іншого.

2. Приступати до оформлення роботи тільки тоді, коли буде зібраний практично весь матеріал, необхідний для її написання (чи більша його частина) і будуть достатньо повно з'ясовані загальні результати.

Перевага другого способу в тому, що він забезпечує більшу системність і планомірність у викладенні матеріалу. Написання чорнового варіанту роботи за розділами дозволяє зробити їх більш глибокими і змістовними. Вибір способу написання залишається за автором роботи, який визначається в залежності від індивідуальних особливостей, досвіду проведення досліджень, специфіки виконуваної роботи, наявності і повноти матеріалів.

До змісту курсової роботи, окрім текстової частини, можуть входити різноманітні графічні та ілюстративні матеріали. Однак ними не потрібно перевантажувати описову частину, тому деякі з них, на які роблять посилання, краще віднести в додатки.

Курсові роботи пишуться державною мовою, за винятком списку літератури, де використане джерело записується так, як було видане, наприклад, російською чи англійською мовою. Цитати з цих джерел наводяться в тексті лише українською мовою. Виняток - цитати з не перекладених на українську мову літературних творів, або ж цитати іноземною мовою, які використовуються для порівняння семантичних характеристик.

Курсову роботу друкують комп'ютерним способом та виводять за допомогою принтера на одному боці аркуша білого паперу формату А4 через півтора (1,5) міжрядкових інтервали, 14 кегль, шрифт Times New Roman, до тридцяти рядків на сторінці з мінімальною висотою шрифту в 1,8 мм; всього 25 – 30 сторінок основного друкованого тексту.

Текст друкують, залишаючи поля таких розмірів: ліве - не менше 20 мм, праве - не менше 10 мм, верхнє і нижнє - не менше 20 мм. Шрифт друку повинен бути чітким; щільність тексту - всюди однакова.

Вписувати в текст курсової роботи окремі іншомовні слова, формули, умовні знаки можна чорнилом, тушшю, пастою тільки чорного кольору, при цьому щільність вписаного тексту повинна бути наближеною до щільності основного тексту.

Текст основної частини роботи поділяють на розділи, підрозділи, пункти.

Заголовки структурних частин роботи „ЗМІСТ”, „ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ”, „ВСТУП”, „РОЗДІЛ”, „ВИСНОВКИ”, „СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ”, „ДОДАТКИ” друкують великими літерами симетрично до набору основного тексту; крапку в кінці не ставлять. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Заголовки пунктів друкують

маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу в розбивку в підбір до тексту. В кінці заголовка, надрукованого в підбір до тексту, ставиться крапка. Відстань між заголовком (за винятком заголовка пункту) та текстом повинна дорівнювати 3-4 інтервалам.

Кожну структурну частину курсової роботи потрібно починати з нової сторінки.

До загального обсягу курсової роботи, не входять додатки, список використаних джерел, таблиці та рисунки, які повністю займають площу сторінки. Але всі сторінки зазначених елементів роботи підлягають суцільній нумерації.

Нумерація. Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, рисунків (малюнків), таблиць, формул подають арабськими цифрами без знака №.

Першою сторінкою курсової роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок роботи. На титульному аркуші номер сторінки не ставлять, на наступних сторінках номер проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці.

Такі структурні частини курсової роботи, як ЗМІСТ”, „ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ”, „ВСТУП”, „ВИСНОВКИ”, „СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ” не мають порядкового номера. Звертаємо увагу на те, що всі аркуші, на яких розміщені згадані структурні частини роботи, нумерують звичайним чином. Не нумерують лише їх заголовки, тобто не можна друкувати: „1. ВСТУП” або „6. ВИСНОВКИ”. Номер розділу ставлять після слова „РОЗДІЛ 1”, після номера крапку не ставлять, потім з нового рядка друкують заголовок розділу.

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. В кінці номера підрозділу повинна стояти крапка, наприклад: „2.3.” (третій підрозділ другого розділу). Потім у тому ж рядку наводять заголовок підрозділу.

Пункти нумерують у межах кожного підрозділу. Номер пункту складається з порядкових номерів розділу, підрозділу, пункту, між якими ставлять крапку. В кінці номера повинна стояти крапка, наприклад: „1.3.2.” (другий пункт третього підрозділу першого розділу). Потім у тому ж рядку наводять заголовок пункту.

Ілюстрації (фотографії, креслення, схеми, графіки, карти) і таблиці необхідно подавати в роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації і таблиці, розміщені на окремих сторінках курсової, включають до загальної нумерації сторінок. Таблицю, малюнок або креслення, розміри якого більші формату А4, враховують як одну сторінку і розміщують у відповідних місцях після згадування у тексті або в додатках.

Ілюстрації позначають словом „Рис”, „Мал.” і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій, наведених у додатках. Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка.

Наприклад: *Рис. 1.2* (другий рисунок першого розділу).

Номер ілюстрації, її назву та пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією. Якщо в розділі курсової роботи подано одну ілюстрацію, то її нумерують за загальними правилами.

Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) в межах розділу. У правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис „*Таблиця*” із зазначенням її номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу та порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: „*Таблиця 1.2*” (*друга таблиця першого розділу*). Якщо в розділі роботи одна таблиця, її нумерують за загальними правилами.

При перенесенні частини таблиці на інший аркуш (сторінку) слово „*Таблиця*” і номер її вказують один раз справа над першою частиною таблиці,

над іншими частинами пишуть слова „Продовж, табл.” і вказують номер таблиці, наприклад: „Продовж, табл. 1.2”.

Формули в курсовій роботі (якщо їх більше однієї) нумерують у межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули в розділі, між якими ставлять крапку. Нумери формул пишуть біля правого поля аркуша на рівні відповідної формули в круглих дужках, наприклад: (3.1) (перша формула третього розділу).

Загальні правила цитування та посилання на використані джерела.

Курсова робота є самостійним дослідженням, яке базується на аналізі наукових джерел з теми дослідження. Безумовно, що ефективним цей аналіз буде лише тоді, коли він спирається на досягнення сучасної науки. Тому, в курсовій роботі обов'язково мають бути представлені погляди і точки зору різних дослідників, що займалися даною проблемою. Використовуючи те чи інше літературне джерело для запозичення ідей чи цитат, на нього обов'язково потрібно посилатися. Посилання можуть здійснюватися у різних формах, залежно від контексту.

Ось приклади кількох із них, які є найбільш поширеними при написанні наукових робіт. Посилання на глобальні, методологічні, загальновідомі принципи, підходи, теорії. Такі посилання застосовуються для обґрунтування актуальності дослідження, для визначення його методологічних засад, для окреслення кола дослідників, що вивчали певну проблему.

Приклад: *Методологічні засади застосування суб'єктного підходу у вітчизняній психології розроблені Б.Г. Ананьєвим, Г.С. Костюком, С.Л. Рубінштейном, Д.М. Узнадзе.*

Поширеним є й інший варіант подібного посилання, який застосовується у випадку перерахування різних шкіл та підходів. Прізвища перераховуються в алфавітному порядку.

Приклад. Дослідження мотивації здійснювалися у вітчизняній психології в рамках двох основних підходів: діяльнісного (М.І. Алексєєва, О.М. Леонтєєв, А.К. Маркова) і суб'єктного (В.Г. Асєєв, Л.І. Божович, С.Л. Рубінштейн).

У наукових працях часто використовують прямі цитати, які мають ілюструвати правомірність поглядів автора курсової роботи, або ж розкривати сутнісні моменти поглядів цитованого дослідника. Такі цитати, як правило, подаються у вигляді прямої мови. Найбільш зручною формою посилання на джерело є числові позначення, які беруться у квадратні дужки і ставляться в кінці цитати.

Приклад. Такий вчений, як В.Джемс запропонував принцип цілісного аналізу свідомості людини, що „...*відштовхується від конкретних фактів, які складають повсякденний зміст її душевного життя*”. [14, с.57].

Перше число в квадратних дужках означає номер джерела із списку використаної літератури, друге - номер сторінки, з якої взято цитату. Якщо використовується такий спосіб, то доцільно згадувати прізвище автора цитати тільки при першому цитуванні, а при наступних можна обмежитися лише позначеннями у квадратних дужках.

Отже, коли в тексті роботи необхідно зробити посилання на складову частину чи конкретні сторінки відповідного джерела, можна наводити посилання у квадратних дужках, при цьому номер посилання має відповідати його бібліографічному опису за переліком посилань. Допускається також посилання у вигляді зносок внизу сторінки.

Посилатися бажано на останні видання публікацій. На більш ранні видання можна посилатися в тих випадках, коли наявний у них матеріал, не включений до останнього видання.

Коли використовують відомості, матеріали з монографій, оглядових статей, інших джерел з великою кількістю сторінок, тоді в посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул з джерела, на яке є посилання в курсовій роботі.

Таким чином підтвердження власних аргументів посиленням на авторитетне джерело або для критичного аналізу того чи того друкованого твору слід наводити *цитати*. Науковий етикет потребує точного відтворення цитованого тексту, бо найменше скорочення наведеного витягу може спотворити зміст, закладений автором.

Загальні вимоги до цитування такі:

а) текст цитати починається і закінчується лапками та наводиться в тій граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, зі збереженням особливостей авторського написання. Наукові терміни, запропоновані іншими авторами, не виділяються лапками, за винятком тих, що викликали загальну полеміку. У цих випадках використовується вираз „*так званий*”;

б) цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту та без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками. Вони ставляться у будь-якому місці цитати (на початку, всередині, наприкінці). Якщо перед випущеним текстом або за ним стояв розділовий знак, то він не зберігається;

в) кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело;

г) при непрямому цитуванні (переказі, викладі думок інших авторів своїми словами), що дає значну економію тексту, слід бути гранично точним у викладенні думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів і давати відповідні посилання на джерело;

д) якщо необхідно виявити ставлення автора роботи до окремих слів або думок з цитованого тексту, то після них у круглих дужках ставлять знак оклику або знак питання;

е) коли автор курсової роботи, наводячи цитату, виділяє в ній деякі слова, то робиться спеціальне застереження, тобто після тексту, який пояснює виділення, ставиться крапка, потім дефіс і вказуються ініціали автора роботи, а весь текст застереження вміщується у круглі дужки. Варіантами таких

застережень є: (*курсив наш - М.Х.*), (*підкреслено мною. - М.Х.*), (*розбивка моя. - М.Х.*).

Посилання на **ілюстрації** роботи вказують порядковим номером ілюстрації, наприклад: „Рис. 1.2”.

Посилання на **формули** вказують порядковим номером формули в дужках, наприклад: „... у формулі (2.1)”.

На всі таблиці курсової роботи необхідно посилатися в тексті, при цьому слово „таблиця” в тексті пишуть скорочено, наприклад: „...у табл. 1.2”.

У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації треба вказувати скорочено слово „дивись”, наприклад: „див. табл. 1.3”.

Додатки. Додатки оформлюють як продовження курсової роботи на наступних її сторінках, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті курсової роботи. Кожний такий додаток повинен починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово „Додаток А” і велика літера, що позначає додаток.

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, І, Й, О, Ч, Ь, наприклад: додаток А, додаток Б. Один додаток позначається як додаток А.

Ілюстрації, таблиці та формули, розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: *рис. Д.1.2* - другий рисунок першого розділу додатка Д; формула А. 1 - перша формула додатка А.

1.4. Підготовка і захист курсових робіт

Керівник, після отримання роботи від виконавця, повинен перевірити її і у випадку схвалення підписати та підготувати відгук про роботу для представлення завідувачу кафедри. (Курсова робота також може оцінюватися керівником самостійно).

Відгук керівника містить характеристику виконаної студентом роботи за всіма розділами, висновки про її позитивні сторони і недоліки, міру самостійності автора в роботі над темою, про сформованість навичок роботи з науковою літературою, навичок теоретичного і експериментального дослідження, про обґрунтованість і цінність отриманих результатів і висновків, можливість їх застосування, а також висновок про допуск студента до захисту роботи на засіданні кафедри, коли роботу оцінює комісія з викладачів кафедри або ж викладач самостійно оцінює роботу.

Після захисту курсові роботи зберігаються на кафедрі протягом 3 років, а потім списуються.

РОЗДІЛ 2.

СТРУКТУРА Й ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

2.1. Структурні частини курсової роботи і правила щодо їх написання та оформлення.

Курсова робота з педагогіки дошкільної, психології дитячої та дошкільних методик, як правило, повинна складатися з таких частин: вступ, два - три розділи, висновки, список використаних джерел, додатки. Всі ці частини мають певну логіку написання та оформлення.

Як написати вступ?

У курсовій роботі вступ займає 2 – 3 сторінки. Він має надзвичайно важливе значення, оскільки тут формулюються положення, які визначають весь хід роботи. Вступ, як і курсова робота в цілому, має чітку структуру, до якої входить актуальність дослідження, об'єкт, предмет, мета, гіпотеза, завдання. У вступі також мають бути відображені методи та організація дослідження.

Після заголовка „ВСТУП”, який пишеться зверху по центру аркуша, з абзацу жирним шрифтом ви пишете: Актуальність дослідження. Відразу після крапки в одному-двох реченнях слід написати, чому, на ваш погляд, обрана тема є актуальною. Після цього дуже коротко (1-2 стор.) перераховуєте те, що вже зроблено у висвітленні даної проблеми іншими авторами. В кінці цього аналізу не забудьте окреслити ті аспекти проблеми, які ще недостатньо вивчені і, які зумовили вибір вами теми. По тому доцільно сформулювати об'єкт і предмет дослідження та визначити його мету. Після слів об'єкт, предмет, чи мета, кожне з яких пишеться з абзацу жирним шрифтом, ставиться знак (двокрапка чи тире) і в одному - двох реченнях розкривається їх зміст.

Виділення об'єкта і предмета дослідження є необхідною умовою наукового аналізу, оскільки окреслює коло аналізу, дисциплінує думку, допомагає у визначенні завдань і методів дослідження.

Педагогічна наука вивчає широкий клас явищ. Зрозуміло, що в рамках курсової роботи ви не зможете ґрунтовно оперувати знаннями з усіх її галузей. Тому, якщо вам вдасться сформулювати більш вузьку (конкретну) проблему, то

ви маєте куди більше шансів сказати своє вагоме слово в її вирішенні. Формулювання об'єкта і предмета досліджень має служити саме цій меті. **Предмет дослідження** - це та вузька, чітко окреслена частина психолого-педагогічної реальності, яку ви безпосередньо досліджуєте. Однак ви не зможете всебічно висвітлити цю вузьку проблему, не включивши її в більш широкий контекст аналізу, тобто не визначивши **об'єкт дослідження**. Аналізуючи чітко окреслену, вузьку проблему, ви ставите **мету**: визначити місце оперативної пам'яті у структурі пам'яті в цілому; зіставити отримані вами дані із загальними закономірностями розвитку пам'яті, із показниками розвитку оперативної пам'яті, отриманими іншими авторами; запозичити у інших авторів прийоми раціонального запам'ятовування, які використовувалися для іншого матеріалу чи іншого віку і адаптувати їх до своєї проблеми або на їх основі сформулювати власні.

Гіпотеза дослідження. Починаючи будь-яке наукове дослідження, слід спочатку ознайомитися з літературою з даної проблеми і скласти певне уявлення про очікувані результати вашого дослідження. Оскільки, курсова робота не передбачає глобальних відкриттів, а спрямована на виявлення деяких часткових характеристик, уже відомих фактів, то змоделювати результат в цілому не так уже й важко. Для чого це потрібно? Для того, щоб сконцентрувати зусилля на дослідження тих фактів, які гіпотетично є найбільш значущими в досліджуваній проблемі і не відволікатись на другорядне. Вірно сформульована гіпотеза дозволяє також обрати адекватні **методи дослідження**. Одним із результатів курсової роботи є підтвердження чи не підтвердження гіпотези. Підтверджена гіпотеза показує, що теоретичний аналіз проблеми ви зробили вірно. Разом з тим дослідження завжди виявляє деталі, які не були передбачені гіпотезою. Аналіз цих деталей є необхідною частиною дослідження. Він дозволяє сформулювати цікаві висновки і нові гіпотези, які ви зможете перевірити, працюючи, над дипломною, магістерською чи, навіть, кандидатською дисертацією.

Отже, *гіпотеза* - це зроблене на основі аналізу наукових джерел, власних умовисновків і спостережень припущення про основні результати ваших досліджень. Пам'ятайте, що в науці негативний результат - це також результат і він має певну ціну. Він дозволяє побудувати нову модель досліджуваного явища, висунути нові гіпотези і провести нові дослідження, які вже дадуть остаточні відповіді на поставлені питання. Однак, оскільки завдання, що стоять перед курсовою роботою, досить обмежені, то це можливо у виняткових випадках. Гіпотеза може бути проста і складна.

Завдання дослідження. Як правило, у курсовій роботі їх має бути декілька. Вони повинні бути узгоджені з темою, об'єктом, предметом та метою дослідження.

Методи та організація дослідження.

У цій частині курсової роботи дуже коротко перераховуються методи та методики, які використовуються при проведенні дослідження. Характеризується вибірка (кого ви досліджували, їх вік, який дошкільний заклад відвідують, протягом якого часу проводилося дослідження, чи проводилося повторне дослідження тощо).

Практичне значення. Описуєте, як можна використати отримані вами дані у психолого-педагогічній практиці. Конкретизуйте галузі, напрями застосування ваших даних, користуйтеся словами „деякі”, „певні”, „в окремих випадках” тощо.

Надійність і вірогідність отриманих результатів дослідження, як правило, визначається репрезентативністю вибірки (кількістю і складом досліджуваних, які б повністю відображали характеристики явища, що вивчається в генеральній сукупності, тобто у всіх п'ятикласників у нашому випадку); узгодженістю теоретичної моделі досліджуваного явища з методами його дослідження; застосуванням методів, які адаптовані саме для подібних досліджень і соціокультурної ситуації та ще й доповнюють одне одного або дозволяють робити контроль результатів.

Приклад. *Надійність і вірогідність дослідження забезпечувалися репрезентативністю вибірки (48 осіб), застосуванням методів, адекватних меті і завданням дослідження, поєднанням кількісного та якісного аналізу, використанням методів математичної статистики.*

Апробація роботи. Якщо результати вашої роботи були застосовані на практиці, чи доповідалися на студентських наукових конференціях, то чому б вам не написати про це під таким заголовком.

Як написати перший розділ?

У цьому розділі, як правило, аналізується література з обраної вами проблеми і описується власна модель досліджуваного явища. В його назву ви можете включити формулювання досліджуваної проблеми, але в дещо більш широкому контексті. Іншими словами, назва та зміст першого розділу мають відображати те предмет-об'єктне відношення, про яке йшлося вище.

У підрозділі 1.1. ви аналізуєте, як представлена обрана вами проблема у психолого-педагогічних дослідженнях. Бажано скласти для себе план аналізу, який би виокремлював основні напрями таких досліджень. Ви можете структурувати аналіз за такими критеріями, як дослідження у вітчизняній і зарубіжній педагогіці, психології чи методиці, дослідження різних психологічних шкіл та напрямів, дослідження у різних галузях психології тощо. Ваш план аналізу може також відображати історію розвитку проблеми.

У кінці підрозділу ви робите узагальнення на 0.5 сторінки, де коротко викладаєте висновки про те, до чого ви прийшли у результаті аналізу. Ці узагальнення не слід спеціально виділяти, можна обмежитися лише певним пасажом на зразок: *Отже, в результаті проведеного аналізу виявилось...*

У підрозділі 1.2. ви повинні впритул наблизитися до предмета вашого дослідження, дати аналіз тих наукових робіт, які присвячені саме вашій проблемі. Якщо саме таких досліджень не виявиться, то потрібно брати найбільш близькі за тематикою. У цьому параграфі, спираючись на аналіз літератури, ви маєте побудувати власну модель досліджуваного явища, власне

бачення, яке, втім, може й не давати повної пояснювальної схеми. Разом з тим, слід також написати, що про окремі характеристики даних немає, і, саме, на їх виявлення буде спрямована емпірична частина вашого дослідження в другому розділі.

Як написати другий розділ?

Зміст другого розділу значною мірою залежить від стратегії емпіричного дослідження, яку ви оберете. Однак, як правило, цей розділ присвячений методам і методиці дослідження. Слово методика -багатозначне. У першому значенні воно означає конкретизацію якогось загальнонаукового методу для потреб конкретного дослідження. Наприклад, є загальнонауковий метод - експеримент і є соціометрична методика як конкретизація цього методу, яка спрямована на виявлення структури соціальних стосунків. Друге значення слова методика - це комплекс, набір методів, узгоджених завданнями одного дослідження. Отже, ви можете писати так: „*Методика даного дослідження включає опитувальник Р. Кеттелла, метод соціометрії і т.д.*”

Як правило, цей розділ складається з двох підрозділів, які можуть включати пункти. Два підрозділи доцільно робити тоді, коли методи, які ви маєте застосовувати, діляться на дві групи. Це буває, коли дослідження здійснюється на межі двох дисциплін (наприклад, психології і мовознавства), або ж коли ви хочете об'єднати у своєму дослідженні кілька наукових підходів (наприклад, діяльнісний та суб'єктний). У такому випадку один з підрозділів має описувати методичні процедури, які застосовуються в рамках одного підходу, а другий підрозділ описує особливості методичного апарату другого підходу.

Може бути й інший варіант. У першому підрозділі робиться обґрунтування емпіричного дослідження: ви пояснюєте, чому обрані саме такі, а не інші методи і методики. При цьому, ви посилаєтесь на дослідження інших авторів. У другому підрозділі описуються конкретні методики дослідження і процедури його проведення. Якщо методики стандартизовані і широко розповсюджені, то можна обмежитися посиланням на автора методики і джерело, звідки вона

взята (або ж подати їх у додатках). Однак, якщо ви розробили свою методику: опитувальник чи план бесіди, то доцільно їх привести повністю. Слід також описувати процедуру дослідження: коли і за яких умов воно проводилося (чи це був початок навчального року чи кінець, в міській чи сільській школі чи ДНЗ, словом, усі дані, які могли вплинути на результати досліджень). За такого підходу назви підрозділів другого розділу можуть бути сформульовані так:

В процесі емпіричного дослідження, ви повинні пам'ятати про культуру та етичні вимоги до його проведення.

- Ваші дослідження не повинні шкодити взаєминам і психологічному комфорту в колективі.

- Ви повинні дотримуватися принципу конфіденційності отриманої інформації про окремі характеристики досліджуваних. Для цього у курсовій роботі імена та прізвища досліджуваних шифруються.

- Якщо ви користуєтеся стандартними процедурами дослідження, доцільно виготовити і роздати учням стандартні бланки для відповідей. Якщо процедура вашого дослідження не стандартизована, то теж слід підготувати деякі необхідні матеріали, наприклад, однотипні аркуші паперу, що не лише заощаджує час проведення дослідження, але й дозволяє якісно оформити його результати.

- Всі продукти діяльності, які були отримані в ході дослідження, ви маєте представити у виконаній роботі. Якщо це бланки з відповідями, малюнки тощо, їх можна зібрати у конверт і представити у додатках. Якщо це дані спостережень - їх доцільно систематизувати у таблицях.

Як написати третій розділ?

Як правило, в третьому розділі проводиться аналіз отриманих результатів дослідження. Він має бути структурованим, тобто ви повинні виділити напрями, за якими аналізуватимете отримані в результаті дослідження дані. Ці напрями, в ідеалі, мають визначати зміст і назви підрозділів. Слід пам'ятати, що саме в цьому розділі ви маєте реалізувати завдання дослідження і довести

положення, які виносяться на захист. Структура третього розділу може бути такою:

У цьому розділі ви систематизуєте, узагальнюєте й аналізуєте отримані результати, порівнюєте їх з результатами, отриманими іншими дослідниками і робите проміжні висновки.

Якщо дослідження включає і формуючу частину, тобто об'єкт дослідження не тільки вивчається, а й розвивається, формується в ході дослідження, то в структуру третього розділу включається ще один параграф.

Тут ви робите аналіз літературних джерел і результатів власних досліджень з метою узагальнення і систематизації методів, засобів та прийомів навчання (виховання), які сприяють розвитку досліджуваного явища.

Як пишуться висновки?

Обсяг висновків складає 1- 2 сторінки. Ви маєте зробити коротенькі висновки до кожного розділу курсової роботи. Більш детально слід зупинитися на викладі результатів, які були отримані в третьому розділі. Потрібно зазначити, чи виконані завдання дослідження, чи підтвердилася гіпотеза. Після такого вступу потрібно сформулювати власне висновки. Вони мають бути максимально конкретними і, по можливості, містити методичні рекомендації для вихователів, батьків чи самих дітей.

Рекомендації випливають із результатів формуючого експерименту, якщо він проводився, або складаються із даних теоретичного аналізу досліджень психологів, вивчення і узагальнення вами передового досвіду педагогів з вирішення даної проблеми. У кінці висновків заведено писати про перспективи подальших досліджень.

Як оформити список використаних джерел?

Список літератури частіше записується в алфавітному порядку із зазначенням прізвищ та ініціалів автора, назви видавництва, року видання, кількості сторінок та сторінок, на які були зроблені посилання у тексті (цитати). Джерело подається тією мовою, на якій було видане. Список

літератури оформляється відповідно до діючих вимог, відповідним чином затверджених.

Як оформити додатки?

Курсова робота може мати один чи кілька додатків, які не враховуються в обсяг роботи. В додатки доцільно включати опис громіздких методик, таблиці, де підсумовані і систематизовані експериментальні дані, а також дитячі твори, малюнки, статистичні розрахунки тощо.

У тексті курсової роботи слід робити посилання на додатки, коли ви хочете проілюструвати те чи інше положення.

Приклад. *Результати експериментального дослідження згруповані у таблиці (див. Додаток А).*

2.2. Критерії оцінки кваліфікаційної роботи. Підсумкову, диференційовану за стобальною шкалою оцінку роботи визначає науковий керівник (за умови відсутності захисту) або комісія із захисту курсових робіт. Їх рішення остаточне й оскарженню не підлягає.

У процесі визначення оцінки враховується ряд важливих показників якості роботи:

- актуальність обраної теми;
- чіткість формулювання мети і завдань роботи;
- структура та логіка побудови плану роботи;
- якість і глибина теоретично-методичного та емпіричного аналізу проблем;
- наявність критичного огляду літературних джерел;
- системність та глибина аналізу діяльності об'єкта досліджень;
- дотримання вимог щодо оформлення курсової роботи;
- наявність та інформаційна змістовність ілюстративних матеріалів для захисту роботи;
- змістовність повідомлення студента про основні результати досліджень;
- правильність і чіткість відповідей на запитання членів комісії;

□ зауваження та пропозиції, що містяться у зовнішній рецензії та відзиві керівника.

Основні умови отримання оцінки «Відмінно» (90 – 100 балів – «А»). Робота бездоганна з погляду змістового наповнення і оформлення, має практичне значення і/або містить елементи наукової новизни, доповідь логічна, стисла, викладена вільно, риторично піднесено, відзиви і рецензія позитивні, відповіді на запитання членів комісії повні та чіткі.

«Добре» (82 – 89 балів – «В» та 75 – 81 бал – «С»). Тема роботи розкрита, але мають місце окремі недоліки непринципового характеру: в теоретичній частині поверхово проаналізовано літературні джерела; елементи новизни та практичного значення чітко не розкрито; недостатньо використано інформаційні матеріали, мають місце окремі зауваження в рецензії та відзиві; доповідь логічна, проголошена вільно, відповіді на питання членів комісії загалом правильні; робота оформлена у межах вимог.

«Задовільно» (64 – 74 бали – «D» та 60 – 63 бали – «E»). Тема роботи в основному розкрита, але мають місце недоліки змістового характеру; нечітко сформульована мета роботи, теоретичний розділ має виражений компілятивний характер; методики емпіричної частини підібрано невдало, добір ілюстративних матеріалів не завжди обґрунтований; заходи і пропозиції роботи містяться в теоретичному розділі, обґрунтовані непереконливо; рецензія, відзив містять окремі зауваження; доповідь прочитана за текстом; відповіді на питання членів комісії правильні або повні; є зауваження щодо оформлення роботи.

«Незадовільно» (1 – 59 балів – «FX»). Нечітко сформульована мета роботи. Розділи погано пов'язані між собою. Відсутній критичний огляд сучасних літературних джерел. Аналіз виконаний поверхово, переважає описовість на шкоду системності та глибині. Запропоновані заходи не результативні, обґрунтування неповне. Мають місце недоліки в оформленні роботи. Ілюстрації до захисту відсутні. Доповідь прочитана за текстом. Відповіді на питання членів комісії неточні або неповні.

Робота до захисту не допускається, якщо робота подана керівнику на перевірку або на будь-який подальший етап проходження з порушенням термінів, встановлених регламентом; виконана несамотійно; структура не відповідає вимогам; зміст роботи не розкриває її теми; недбало оформлена.

Курсова робота після захисту в установленому порядку зберігається на кафедрі протягом 3 років, після чого списується.